

Národní park Kosterhavet.
Všechna foto Leoš Štefka

Návštěvnícká střediska ochrany přírody ve Švédsku

Leoš Štefka

Projekt Domů přírody v České republice, jehož realizátorem je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, si klade za cíl vybudovat ve vybraných chráněných územích moderní informační

střediska. V posledních letech pracovníci agentury uskutečnili několik cest s cílem seznámit se jak s výstavbou, tak i s provozem takovýchto zařízení. V září loňského roku to byla cesta do Švédska.

Návštěvnícká střediska jsou zde sdružena do sítě NATURUM, přičemž v současné době je do ní zařazeno 31 středisek. Většina je provozována kraji, obcemi a nadacemi, několik správami národních parků. Metodickou, odbornou a finanční podporu při výstavbě a provozu poskytuje Švédská agentura ochrany životního prostředí.

Návštěvnícká střediska sítě NATURUM musí splňovat několik podmínek.

K nejdůležitějším patří:

- ↪ dodržení GUIDELINES – manuálu k výstavbě, grafice a provozu
- ↪ minimálně 100 m² expozice
- ↪ minimálně 20 000 návštěvníků za rok
- ↪ důraz na architekturu a design – výrazný objekt
- ↪ vize NATURUM – odpovědnost pracovníků střediska za zvyšování povědomí a zájmu o přírodu a její ochranu

V rámci studijní cesty jsme navštívili šest středisek:

Národní park Store Mosse

Největší nedotčené mokřady jižně od Laponska.

Návštěvnícké středisko s expozicí nabízí programy výjezdů do terénu.

NP Tyresta

Národní park v blízkosti (20 km do centra) hlavního města Stockholmu.

Návštěvnícké středisko je vstupem do národního parku. Expozice přibližuje biodiverzitu národních parků Švédska. ↓

Naturreservat Örebro Lan

Město Örebro vybudovalo a provozuje návštěvnícké středisko v objektu nevyužívaných garáží a skladů. Usiluje o zařazení do sítě NATURUM.

NP Djuro

Národní park o výměře 24 km² tvoří skupina asi 30 ostrovů v největším švédském jezeře. Návštěvnícké středisko (Victorianhuset) bylo v roce 2013 otevřeno švédskou princeznou. Bylo vybudováno se záměrem doplnit některé služby (zejména stravovací) blízkého druhého nejnavštěvovanějšího památkového objektu ve Švédsku zámku Läckö Slott. ↓

NP Kosterhavet ↑

Mořský národní park o výměře 390 km² je jedním z největších parků ve Švédsku. Spolu se sousedním norským parkem Ytre Hvaler je prvním parkem, který je zaměřen na ochranu podmořského života. Návštěvnícké středisko na největším ostrově Sydkoster přibližuje bohatou faunu a flóru odrážející pestrost stanovišť až 247 m hlubokého mořského příkopu Kosterfjorden.

Naturum Getterön

Mokřady v blízkosti městečka Valberg na západním pobřeží Švédska jsou významným stanovištěm i zastávkou na tahové cestě ptáků (zaznamenáno zde bylo 336 druhů). Návštěvnícké středisko s expozicí, doplněné několika pozorovatelnami, přibližuje toto bohatství.

Informační střediska vedle expozic nabízejí tématické programy pro školy, případně i terénní exkurze. Největší zájem vyvolávají exponáty, na které si děti mohou sáhnout či je jinak vyzkoušet. V parku Tyresta to byla např. skříňka s hlavou medvěda, v NP Kosterhavet mořští živočichové v akváriu. Naučné stezky jsou vybaveny hracími prvky. V NP Tyresta např. lanový přechod, slanění či dotazník s otázkami a nakonec odměnou.

Téměř všechna střediska využívají situování v pěkném prostředí. Ve střediscích NP Kosterhavet a Naturum Getterön jsou u oken instalovány dalekohledy, jež umožňují pozorování okolí.

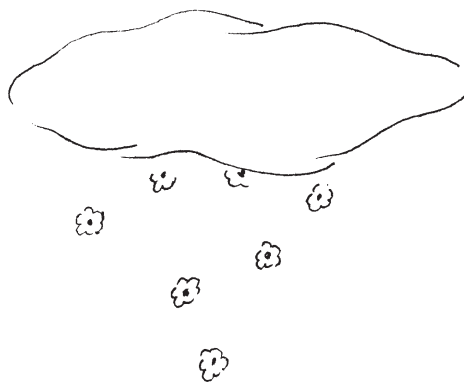
Střediska nabízejí i netradiční zážitkové programy jako je např. podmořská naučná stezka v NP Kosterhavet s informačními panely pod hladinou.

Součástí některých středisek jsou restaurace (např. v Naturens hus Örebro), případně restaurace a ubytovací kapacity (NP Djuro).

V roce 2012 navštívilo střediska NATURUM 1,4 mil. osob (z toho zhruba čtvrtina přijela ze zahraničí). Významný podíl pak tvořili školáci – cca 23 000.

Pro Domy přírody v České republice by po zkušenostech ze středisek NATURUM bylo užitečné zpracovat etický kodex a s provozovateli Domů přírody dohodnout jeho dodržování.

Autor pracuje v AOPK ČR

kresba Jana Steklíka